

УДК 2-1: [17:351.811.122]
DOI <https://doi.org/10.32782/apfs.v044.2023.9>

Р. М. П'яста

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7905-3719>

доктор філософії у галузі богослов'я,

доцент кафедри богослов'я

Івано-Франківської академії Івана Золотоустого

МОРАЛЬНО-БОГОСЛОВСЬКІ АСПЕКТИ ВИКОНАННЯ ПРАВИЛ ДОРОЖНЬОГО РУХУ У ВЧЕННІ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ

Постановка проблеми. Трагічні наслідки дорожньо-транспортних пригод в Україні та світі стають одним з імперативів для морального богослов'я Католицької Церкви, зробити морально-богословську рефлексію щодо питання безпеки дорожнього руху. Аналіз статистики причин дорожньо-транспортних пригод, дає можливість зробити висновок, що моральні зобов'язання, хоча й дуже численні, здебільшого зосереджені на трихотомії «дорога – водій транспортного засобу – дорога».

Згідно статті 35 конституції України, Церква та релігійні організації є відокремлені від держави, а держава – від Церкви [9]. Проте є ділянки та сфери у яких Церква і держава повинні контактувати, тому між ними має існувати взаєморозуміння і згода. Однією з таких спільних ділянок на сьогодні повинна бути безпека дорожнього руху. Держава подає правила для дотримання правил дорожнього руху, а місія Церкви, вчити людей поважати та дотримуватися цих правил. Звичайно завданням душпастирів не є стояти на дорогах автошляхів і ловити порушників, адже основним завданням Церкви донести людям важливість відповідальності за свої вчинки. Церква наголошує на морально-духовній стороні відповідальності. У такій взаємодіяльності Церкви і держави можна отримати спільний позитивний результат.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зважаючи на недостатній рівень вивченості цього питання на сьогоднішній день, важливими при написанні даної статті стали офіційні документи Католицької Церкви, зокрема «Катехизм Католицької Церкви» [8], «Душпастирська Конституція про Церкву в сучасному світі: «Радість і надія»» [5], документ «Папської Ради у справах душпастирської турботи про мігрантів і людей в русі» [13], а також «роздуми Блаженнішого Любомира Гузара, щодо дотримання правил дорожнього руху» [19], та «Заклик Синоду Єпископів Києво-Галицького Верховного Архiepiscopства до духовенства і вірних УГКЦ та всіх людей доброї волі про необхідність дотримуватися правил безпеки на дорогах» [6].

Розкриттям моральних аспектів та розвитку відповідальності в учасників дорожнього руху

займалися такі богослови, як: Е. Згречча, І. Бойко, Я. Нагорний, К. Шмиковський.

Мета статті – дати аналіз морально-богословського вчення щодо дотримання правил дорожнього руху у вченні Католицької Церкви та обґрунтувати важливість дотримання їх не так через відповідальність перед державним законом, як перед внутрішнім голосом людини, тобто сумлінням, що має впливати на свідомість людини.

Виклад основного матеріалу. Біблійні корені богослов'я дорожнього руху. Проходячи цілу історію людства на землі, вони постійно подорожували. Для багатьох дорога стала навіть другим домом. Якщо колись люди тільки ходили пішки чи їздили верхи, то тепер є різні види транспорту, які зробили простішими й доступнішими пересування людей. Було б цікаво і своєчасно знайти у Святому Письмі ідеї для «богослов'я дорожнього руху».

Шлях – це біблійне слово. Подорожі, паломництва, кочування: таким був шлях Народу Божого у давні часи. Термін і значення «шляху» можна з великою доречністю застосувати до дороги. Тому що це перехід, подорож, а не перебування. Народ Божий ішов пустелею, зустрічаючи багато проблем і перешкод; але Господь був з ним і оберігав його, як і того, хто сьогодні «ходить» навіть з автомобілем [13].

У Святому Письмі ми зустрічаємо безперервні міграції. Патріархи Авраам (див. Бут. 12, 4-10), Ісаак (див. Бут. 26, 1, 17, 22), Яків (див. Бут. 29, 1; 31, 21; 46, 1-7) та Йосип (див. Бут. 37, 28) ведуть мандрівне існування. Потім, коли їхні нащадки становлять численний народ, Мойсей виводить їх з Єгипетської неволі і веде до Обіцяної землі (див. Вих. 12, 41) [11].

Псалмоспівець (див. Пс. 107) вказує на «пряму дорогу», якою веде Господь, тоді як пророк Ісаї запрошує приготувати дорогу для Господа (див. Іс. 40, 3). Важливість, яку Біблія надає темі паломництва, подорожі, також зрозуміла з того факту, що термін «подорож» використовується як метафора для позначення людської поведінки. Святе Письмо наполегливо закликає нас обирати «прямі стежки», не затримуватися «на стежці грішних» (див. Пс 1, 1), ходити дорогами Господніми (див. Вт 8, 6; 10, 12; 19, 9) [11].

У Новому Завіті дуже багато згадок про дорогу та подорожі. Ми читаємо про подорож Марії та Йосипа до і після народження Ісуса, про безперервні подорожі Ісуса під час Його суспільного життя, а також подорожі апостолів. Євангелісти представляють життя Христа як безперервний рух: Ісус подорожував містами і селами, проповідуючи Євангеліє і зцілюючи «всяку хворобу і неміч» (див. Мт. 9, 35).

Євангеліє від Івана містить особливо важливі вислови щодо того, що ми називаємо духовністю шляху, здійснення Божого задуму. Господь Ісус свідчить: «Я є дорога, істина і життя, ніхто не приходить до Отця, як тільки через Мене» (Ів. 14, 6). Христос, представляючи Себе як «дорогу», показує нам, що все повинно бути орієнтоване на Отця. Вислів «Я – світло світу; хто йде за мною, той не ходитиме в темряві, але матиме світло життя» (Ів. 8, 12) підтверджує, що Ісус і Його послання – це світлий шлях, який орієнтує наше життя на Отця. Хто йде за Господом, слухає і втілює в життя Його Слово, той прямує дорогою життя [11].

Хто знає Ісуса Христа, той розсудливий у дорозі. Він не думає тільки про себе і не завжди поспішає прийти. Він бачить людей, які «супроводжують» його в дорозі, кожен із своїм життям, бажанням прийти, своїми проблемами. Він бачить їх усіх як братів і сестер, дітей Божих. саме таке ставлення характеризує водія-християнина.

Загалом Святе Письмо представляє реальність людської мобільності з її ризиками, задоволенням і болями, а також підтверджує її зв'язок із Божим планом спасіння, тому ми можемо розуміти подорож не лише як фізичне переміщення з одного місця в інше, а в духовному вимірі, через те, що об'єднує людей, сприяючи реалізації Божого плану любові.

Феномен мобільності та статистичні дані. Розвиток транспортних засобів сам по собі є амбівалентним явищем, як і більшість проявів технічного прогресу. Оцінити його можна лише за тим, як людина використовує транспортні засоби. Високий рівень дорожньо-транспортних пригод та їх жертв зберігається протягом багатьох років.

За 2022 рік в Україні трапилось понад 18 тис. ДТП із потерпілими, у яких загинула 2791 особа та приблизно 23 тис. людей отримали травми. Про це повідомив перший заступник начальника Департаменту патрульної поліції України Олексій Білошицький [1].

Основними причинами дорожніх аварій стали: перевищення безпечної та встановленої швидкості руху; порушення правил маневрування; порушення правил проїзду перехресть; порушення правил проїзду пішохідних переходів; недотримання дистанції [1].

Із появою першого автомобіля з'являється потреба у дотриманні правил дорожнього уху.

Кожна людина яка виходить на двір, автоматично стає учасником дорожнього руху. Правила дорожнього руху охоплюють всю планету, кожен її закуток. Усі люди користуються ними по різному: хтось їдучи на велосипеді, інші їдучи пішки, ще інші керуючи автомобілем.

Сьогодні важко уявити їх відсутність у суспільстві, оскільки багато людей практично виконують ці правила інтуїтивно. Кожна дитина виростає у суспільстві та до моменту зрілості уже має закладені у своїй свідомості певні уявлення про них. Від дотримання правил дорожнього руху або не дотримання залежить найбільша цінність – людське життя [7, с. 326-327].

Моральні аспекти керування транспортними засобами. Кожен учасник дорожнього руху повинен суворо дотримуватися закону, який регулює правила дорожнього руху та будь-яке порушення тягне за собою моральну провину. Цю доктрину підтверджує і Другий Ватиканський Собор, який негативно оцінив те, що деякі люди «нехтують певними правилами суспільного життя, наприклад, встановленими для захисту здоров'я або для регулювання руху транспортних засобів, не звертаючи уваги на те, що такою недбалістю вони ставлять під загрозу власне життя і життя інших людей [5, с. 530-531].

Керування транспортним засобом є одним із способів відносин між людьми і можна зауважити як водій ставиться до людей, що його оточують. Така здатність до співіснування з іншими людьми, передбачає певні специфічні якості, а саме: самоконтроль, розсудливість і ввічливість. Христос говорить: «Істино кажу вам: усе, що ви зробили одному з моїх братів найменших – ви мені зробили» (Мт. 25, 40) [11]. Під час подорожей завжди стаються непередбачувані ситуації у яких кожен може проявити свою гостинність та милосердя.

Відповідальність водія включає в себе обов'язок утримувати транспортний засіб у належному стані. Особливо це стосується тих, хто керує громадським транспортом. Однак це не означає, що відповідальність приватних користувачів повинна бути мінімізована. Догляд за автомобілями та мотоциклами має зосереджуватися насамперед на тих системах, які мають найбільший вплив на рівень безпеки руху. Найпоширенішими причинами аварій є недостатнє освітлення, неякісні шини та несправні гальмівні системи. Хоча технічний стан багатьох автомобілів залишає бажати кращого, він є безпосередньою причиною відносно невеликої кількості аварій [15, с. 172].

Статистичні дані, наведені у даній статті, безсумнівно свідчать про те, що використання автомобільного транспорту не є дуже безпечним. Тому від усіх учасників дорожнього руху вимагається більша обережність і уважність. Передбачливість, розсудливість і обережність, які складають

структуру зрілого сумління, виражаються у сфері дорожнього руху у принципі обмеженої довіри до інших учасників дорожнього руху і до самого себе

Ознакою безвідповідальності із сторони водія є нехтування власним психічним та фізичним станом. Керування транспортним засобом у стані значної втоми, без необхідного періодичного відпочинку, а також після вживання певних видів медичних препаратів, побічною дією яких є зниження здатності до концентрації уваги або відчуття втоми, є необачним нараженням на небезпеку свого життя та здоров'я інших осіб [15, с. 170].

Вищезазначені твердження ще чіткіше стосуються людей, які сідають за кермо під впливом алкоголю або інших психотропних речовин. Катехизм Католицької Церкви це підтверджує: «ті, хто у стані сп'яніння чи через надмірне вдоволення швидкості ризикують життям інших і своїм власним на дорогах, на морі чи в повітрі, беруть на себе тяжку провину» [8, с. 525]. Згадані речовини погіршують концентрацію уваги та рухові навички. Вони також спричиняють втрату моральних гальм, небезпечну поведінку або навіть агресію по відношенню до інших учасників дорожнього руху. Тому не дивно, що серед найпоширеніших причин ДТП, спричинених водіями у стані сп'яніння, є така небезпечна поведінка, як значне перевищення дозволеної швидкості, ненадання переваги в русі. У 2022 році учасники дорожнього руху у стані сп'яніння спричинили 790 ДТП. У них загинуло 90 осіб і 1031 були травмовані [1]. Тут слід підкреслити, що зловживання наркотиками або алкоголем є серйозним порушенням моральної чесноти: поміркованості. А керування автомобілем у стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння є гріхом проти чесноти мудрості та являє собою грубе нехтування обов'язком любити себе і свого ближнього [15, с. 172].

Блаженніший Любомир, глава Української Греко-Католицької Церкви, вважає, що добрий водій повинен не тільки знати правила дорожнього руху, а також усвідомлювати у якому стані повинна бути людина, сідаючи за кермо. Чарка алкоголю перед тим, як сісти за кермо автомобіля – це не звичайна собі річ, вона може бути причиною жакливих, смертоносних аварій. Коли людина допускає стан браку контролю над тим, що робить, це просто і недвозначно – гріх, який треба визнати перед Богом і за нього відповідати [10].

Блаженніший Любомир виділяє ще одну окрему форму гріха, яку може допустити легковажний водій – це надмірне, невиправдане уповавання на Божу допомогу. Не одноразово можна чути такі слова: «зі мною не може такого статися», але так може думати лише найбільший безумець, бо жодна людина не звільнена від закону відповідальності. Багаті люди, бізнесмени, політики,

часто дозволяють собі порушувати правила дорожнього руху, тому що їздять на дорогих авто, і через це в них є менша загроза їхньому життю, але вони забувають що своїми діями становлять загрозу не тільки своєму життю, але життю інших людей.

Також Блаженніший Любомир говорить, що можна грішити ще в інший спосіб, так званім «чужим гріхом», хизуючись або позитивно приймаючи вихваляння інших про безвідповідальні витівки на дорогах, за допомогою яких вдалося порушити правила дорожнього руху, втекти від ока поліції чи викрутитися від штрафу. А тим більше що розповіді таких «героїв» заохочують інших їх наслідувати, а якщо це слухають діти, то це стає небезпекою, що вони виростуть безвідповідальними громадянами і в майбутньому також будуть так робити [10].

Підсумовуючи відповідальність водія, необхідно підкреслити, що будь-який вид безвідповідальної або необачної поведінки учасників дорожнього руху є тяжким моральним злочином, навіть якщо він не є безпосередньою причиною аварії. Моральна відповідальність учасників дорожнього руху, які порушують свої обов'язки, зростає, коли це призводить до загибелі або поранення інших людей або матеріальної шкоди. У цьому випадку також виникає обов'язок відшкодувати спричинену шкоду відповідно до загальних принципів реституції [12, с. 390].

Необхідність розвитку відповідальності в учасників дорожнього руху.

Моральна відповідальність учасників дорожнього руху водіїв і пішоходів походить від зобов'язання поважати п'яту і сьому Божу заповідь «не вбий», та «не вкради». Це найсерйозніші гріхи проти людського життя. Християни добре знають, що убивство є гріхом, який кличе про помсту до Неба, тому навіть нагода до такого важкого гріха вже також є гріхом.

На початку 2017 року, Синод Єпископів Києво-Галицького Верховного Архієпископства УГКЦ, звернувся із закликом до духовенства і вірних УГКЦ та до всіх людей доброї волі про необхідність дотримуватися правил безпеки на дорогах. Зокрема Синод наголосив, що необхідно пам'ятати, що недотримання правил дорожнього руху є не лише порушенням державного закону, а й нехтуванням Божою заповіддю «Не убий!». Тому за її свідоме та легковажне порушення мусимо перепрошувати Бога в Таїнстві Покаяння. Господь обіцяє нам послати своїх ангелів, щоб стерегли нас на всіх наших дорогах (пор. Пс. 90, 12), проте ми не можемо спокушувати Його (пор. Мт. 4, 7), наражаючи самих себе на небезпеку відвертим нехтуванням Його Заповідей і легковажним ставленням до справедливих людських законів і правил, які дані нам для захисту власного та чужого життя [6].

Навчання безпеці дорожнього руху має реалізовуватися уже починаючи із дошкільних навчальних закладів, особливо у школах різного типу, учні яких мають бути виховані у дусі відповідальної поведінки на дорозі. Це завдання можна виконати за допомогою соціальних мереж. Їхній контент має включати дані про ДТП, що сталися, та заохочувати всіх учасників дорожнього руху поводитися відповідально і дотримуватися закону.

Це завдання виконує також Церква, навчаючи обов'язку поважати людське життя і здоров'я та любити ближнього, що впливає з Євангелія і прочитується з цілісного бачення людини, конкретним прикладом якого є відповідальна поведінка на дорозі.

Духовенство Церкви також несе частково моральну відповідальність за тих людей, які порушують правила дорожнього руху у випадку, якщо душпастирі не наголошують про важливість дотримання їх або вважають це, як щось мало вартісне. Основним завданням Церкви є єднати людей з Христом і провадити їх до досконалості. Держава і Церква в сукупності формують суспільну думку, а суспільна думка формується з кожного зокрема [13]. Якщо держава не прикладає зусиль для більш ефективного вирішення проблеми на дорозі, а Церква не вчить людей дотримуватися правил дорожнього руху, то в цілому за словами колишнього президента України Леоніда Кравчука «маємо те що маємо».

Інші специфічні питання. Моральні аспекти дорожнього руху не вичерпуються лише обговоренням відповідальності за безпеку усіх учасників дорожнього руху. Тут необхідно розглянути принаймні ще два конкретні питання.

Перше – це широке розповсюдження так званого «автомобільного стилю життя». Оскільки одна сім'я часто володіє двома або більше транспортними засобами, багато людей проводять занадто багато часу у своїх автомобілях. Вони не в змозі відмовитися від використання їх, навіть тоді, коли можна або навіть доцільно було б пройтись пішки. Однак потрібно пам'ятати, що важливою частиною турботи про здоров'я, яке є Божим даром, є потреба рухатися. У час, коли праця, завдяки її механізації, вже не вимагає стільки зусиль, виникає особлива потреба в русі, який є не тільки важливим аспектом турботи про здоров'я, але й найкращою формою дозвілля [15, с. 178].

Християнин може бути прив'язаний до свого автомобіля і повинен піклуватися про нього. Однак він повинен пам'ятати, що це лише інструмент для служіння добру, яким є цілісний розвиток його самого та його ближніх. Тим часом, сучасне споживацьке ставлення часто приносить із собою ідолопоклонство перед матеріальними

благами. Людина часто стає рабом свого автомобіля, що також сприяє нехтуванню обов'язками перед Богом і перед ближнім, передусім перед чоловіком/дружиною та близькими [14, с. 302].

Зростання кількості транспортних засобів та розвиток дорожньої інфраструктури також становить загрозу для навколишнього середовища. Це насамперед пов'язано із забрудненням атмосфери вихлопними газами транспортних засобів. Погіршення стану довкілля також спричинене численними видами відходів, що утворюються внаслідок використання транспортних засобів, а також несправними автомобілями. Будівництво нових доріг, у свою чергу призводить до виключення великих територій з їх нормального функціонування. У цьому контексті необхідно пояснити, що недостатньо просто піклуватися про технічну ефективність, використовувати якісне паливо, встановлювати каталітичні нейтралізатори, які є стандартним обладнанням майже на всіх нових транспортних засобах. Християнин трактує проблеми захисту довкілля як запрошення до розсудливого, а отже, обмеженого та економного використання мотоциклів і автомобілів. Популяризація такої поведінки має стати пріоритетом для державної влади. Це можливо зробити лише шляхом організації добре функціонуючої системи [15, с. 178].

Пастирська турбота про учасників дорожнього руху. Наше життя обумовлюють автомобілі і тепер мобільність стала ідолом, який символізує автомобіль. Автомобільні і залізничні дороги повинні бути на службі людської особистості, у якості інструментів для полегшення життя і всебічного розвитку суспільства. Вони повинні стати сполучною ланкою між народами, за допомогою якої наші людські та економічні горизонти повинні зміцнюватися.

Зустрівшись з терміном «пастирське піклування про учасників дорожнього руху» відкривається зобов'язання евангелізації в промисловому і технологічно розвиненому суспільстві. Католицька Церква приділяє особливу увагу і бажає пробудити свідомість та моральну відповідальність щодо порушення правил дорожнього руху, щоб запобігти, наскільки це можливо від фатальних наслідків.

Безсумнівно, дорожні транспортні засоби дають нам багато переваг. Вони забезпечують швидкий переїзд з одного місця на інше, допомагають прибути до місця роботи та навчання, у вихідні дні проводити екскурсійні тури з родиною, друзями та родиною. Те ж саме стосується перевезення вантажів. Використання транспортного засобу приносить користь для суспільного життя та економічного розвитку і дає багатьом людям можливість для гідного та достойного життя [13].

Іншим позитивним аспектом є можливість для самовдосконалення, що випливають із взаємодії з іншими культурами і народами з різними релігіями, та їх звичаями. Транспорт об'єднує народи, полегшує діалог і призводить до соціалізації і особистого збагачення за допомогою нових винаходів. Транспортні засоби особливо корисні, коли вони дозволяють хворим і пораненим, бути врятованими через швидку госпіталізацію. Вони можуть також сприяти прояву християнської чесноти – розсудливості, терпіння, милосердя та допомоги ближнім – у двох вимірах духовному і тілесному. Нарешті, вони можуть також надавати можливість наблизитися до Бога, оскільки вони полегшують відкриття красоти творіння, знаком якої є безмежна любов Бога до нас [13].

Подорожі також можуть зосереджувати свою увагу на спогляданні різних релігійних символів, що можна побачити вздовж дороги. До них відносяться Церкви, дзвіниці, каплиці, хрести і статуї, а також місця паломництва до яких тепер можна легко прибути за допомогою сучасних засобів транспорту.

Якщо ефективно використовувати транспортні засоби, приймаючи їх у якості подарунків дарованих нам Богом, ми можемо скористатися ними для нашого власного людського і християнського розвитку [13].

Папська Рада у справах пастирської турботи про мігрантів і людей в русі склали спеціальний “Декалог” для водіїв, за аналогією з Десятьма Заповідями Божими. Це є ствердженням і свідченням, що вони також можуть бути сформульовані по-різному: 1. не вбивай; 2. нехай дорога буде для тебе способом, який об'єднує людей, а не смертельною небезпекою; 3. нехай ввічливість, законслухняність і обережність допоможуть тобі знайти вихід з непередбачуваних ситуацій; 4. виявляй милосердя і допомагай ближньому у біді, особливо коли є жертви аварій; 5. нехай автомобіль не буде для тебе проявом влади, панування і нагодою до вчинення гріха; 6. з любов'ю переконуй молодих і не тільки молодих до того, щоб не сідали за кермо, коли вони не в стані цього зробити; 7. підтримуй родини жертв дорожньо-транспортних пригод; 8. сприяй примиренню жертви та винуватця аварії; 9. на дорозі захищай слабшого; 10. почувай себе відповідальним за інших [13].

10 листопада 2009 року, Всеукраїнська Рада Церков і релігійних організацій України, оприлюднила своє Звернення щодо убезпечення дорожнього руху. Причину появи «Звернення» пояснюють своїм обов'язком привернути увагу держави і суспільства до проблеми смертності й травматизму внаслідок дорожньо-транспортних пригод, які в Україні є особливо гострими. Як зазначено у самому документі: «ця проблема вже тим чи

іншим чином торкнулася кожного з нас. Адже всі ми, наші рідні чи близькі хоч раз в житті були свідками тих жахів, що спричинені порушенням правил дорожнього руху» [3, с. 355].

У першу чергу духовні лідери України звертаються до водіїв та пішоходів, оскільки на їх переконання «в більшості випадків основною причиною дорожньо-транспортних пригод є елементарна зневага правил дорожнього руху» [3, с. 355].

Будучи вкрай занепокоєними проблемою порушення правил дорожнього руху, глави Церков і релігійних організацій України запропонували «вісім правил водія», тобто основні постулати, яких має дотримуватися кожен, хто сідає за кермо. Вони виглядають наступним чином: 1. плекай культуру дорожнього руху, пам'ятаючи про цінність життя та заповідь «Не вбий!»; 2. дорога має бути безпечною та об'єднувати людей, а не завдавати їм невинної шкоди; 3. ввічливість, повага, доброзичливість та розсудливість повинні керувати водієм у дорозі та при подоланні складних ситуацій; 4. треба бути милосердним та допомагати ближньому у біді, особливо якщо він став жертвою аварії; 5. автомобіль не має бути засобом для демонстрації сили, влади чи приводом для гріха; 6. допомагай сім'ям, що понесли втрати внаслідок дорожньо-транспортних пригод; 7. на дорозі захищай більш слабких та допомагай менш кваліфікованим водіям; 8. відчувай свою відповідальність по відношенню до інших [3, с. 356].

Висновки. Морально-богословська оцінка дорожнього руху є складним питанням. Розвиток дорожнього руху є важливим аспектом розвинутої цивілізації. Більшість людей пересуваються завдяки транспортному потоку. А з іншої сторони збільшення кількості транспортних засобів є причиною багатьох небезпечних ситуацій. Незважаючи на вдосконалення технології виробництва та встановлення різноманітних систем безпеки, кількість дорожньо-транспортних пригод та їх жертв все ще залишається дуже високою. У цьому контексті слід згадати про подвійну відповідальність. Її суб'єктами є насамперед учасники дорожнього руху. Їхнім моральним обов'язком є дотримання правил, встановлених компетентними органами, а також турбота про особисту безпеку під час руху та технічний стан транспортного засобу. Відповідальність держави також є особливо важливою, яка має бути зосереджена на забезпеченні належної інфраструктури, турботі про її належний стан, створенні раціональних правил дорожнього руху та їх виконанні. У цьому контексті необхідним є також формування почуття відповідальності за власне життя та життя інших людей. Це роль сім'ї, школи, Церкви та державних органів. Слід згадати й інші моральні проблеми, пов'язані із зростаючою інтенсивністю дорожнього руху.

А саме, що автомобільний рух завдає шкоди навколишньому середовищу. Також поширення використання механічних транспортних засобів може вплинути на почуття обов'язку піклуватися про власне життя, здоров'я та створеного Богом світу.

Література

1. Білошицький О. Найпоширеніші причини ДТП у 2022 році: поліція показала статистику / Главком, 10 лютого 2023. URL: <https://glavcom.ua/techno/auto/dtp-907624.html>.
2. Бойко, І. Біоетика: скрипти для студентів. Львів: УКУ, 2007, 180 с.
3. Всеукраїнська Рада Церков і релігійних організацій. Збірник документів 1996 – 2021 / Упоряд. і наук. ред. М. С. Васін. – К.: Медіа світ, 2021. – 420 с. с. 355-356.
4. Десять Заповідей водія: дотримуйся їх, живи сам і дай жити іншим. 26.07.2023. URL: <https://velychlviv.com/desyat-zapovidej-vodiya-dotrymujsya-yih-zhyvusam-i-daj-zhyty-inshym>.
5. Душпастирська Конституція про Церкву в сучасному світі «Радість і надія» – «Gaudium et spes» (7 грудня 1965 року). Документи Другого Ватиканського Собору. Конституції, декрет, декларації. Львів: Свічадо, 1996. С. 499–620.
6. Заклик Синоду Єпископів Києво-Галицького Верховного Архиепископства до духовенства і вірних УГКЦ та всіх людей доброї волі про необхідність дотримуватися правил безпеки на дорогах. 26.01.2017. URL: <https://docs.ugcc.ua/1425>.
7. Згречча, Е., Спаньйола, А., П'єтро, М. (2007). Біоетика / пер. з італ. В. Шовкун. Львів: Видавництво ЛОБФ «Медицина і право». 672 с.
8. Катехизм Католицької Церкви. Львів: Місіонер, 2002. – 772 с.
9. Конституція України. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution>.
10. Роздуми Блаженнішого Любомира Гузара щодо дотримання правил дорожнього руху. 27.02.2008. URL: <https://osbm-kyiv.com.ua/rozdumy-blazhennishoho-lyubomyra-schodo-dotrymannya-pravyl-dorozhnoho-ruhu>.
11. Святе Письмо Старого та Нового Завітів / Переклад Іван Хоменко, Видавництво Отців Василіян: Місіонер, 2007.
12. Ciccone L. «Non uccidere». Questioni di morale della vita fisica, Edizione Ares, Milano, 1988.
13. Documento del Pontificio Consiglio della Pastorale per I migranti e gli itinerati: «orientamenti per la pastorale della strada». 19.06.2007. URL: <https://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino/pubblico/2007/06/19/0335/00905.html>.
14. Nagórny J., Posłannictwo chrześcijan w świecie, t. 1, Osoba i wspólnota, Redakcja Wydawnictw KUL, Lublin 1998.
15. Smykowski K. Teologiczno-moralne aspekty ruchu drogowego. Wydawnictwo Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej. 13.11.2015. URL: <https://repozytorium.kul.pl/server/api/core/bitstreams/3aebc275-8df4-4365-a16b-23dfb429441e/content>.

Анотація

П'яста Р. М. Морально-богословські аспекти виконання правил дорожнього руху у вченні Католицької Церкви. – Стаття.

У статті розглядається питання відповідального використання досягнень технічного прогресу, розвитку транспортного засобу та морально-богословського аналізу виконання правил дорожнього руху. Трагічні наслідки дорожньо-транспортних пригод в Україні та світі стають одним з імперативів для морального богослов'я Католицької Церкви, зробити морально-богословську рефлексію щодо питання безпеки дорожнього руху. Аналіз статистики причин дорожньо-транспортних пригод, дає можливість зробити висновок, що моральні зобов'язання, хоча й дуже численні, здебільшого зосереджені на трихотомії «дорога – водій транспортного засобу – дорога».

Пересування значної частини населення відбувається автомобільним транспортом. Однак збільшення кількості транспортних засобів спричиняє низку небезпек. Незважаючи на вдосконалення технологій їх виготовлення та встановлення різних видів систем безпеки, кількість дорожньо-транспортних пригод та їх жертв все ще залишається дуже великою. У цьому контексті існує подвійна відповідальність. Перш за все, відповідальність несуть самі учасники дорожнього руху, які мають моральний обов'язок дотримуватися законів, встановлених компетентними державними органами, піклуватися про особисту професійність керування транспортним засобом та їх технічний стан. Держава несе не меншу відповідальність. Вона зосереджується на створенні належної інфраструктури та забезпеченні її належного стану, а також на розробці раціональних правил дорожнього руху та дотримання їх.

У рамках виконання правил дорожнього руху, необхідно говорити насамперед про необхідність забезпечення безпеки усіх учасників дорожнього руху. Ця відповідальність розподіляється між водіями, виробниками транспортних засобів і державою. Тільки якщо усі сторони візьмуть на себе відповідальність, можна звести до мінімуму кількість аварій і жертв у них. У цьому контексті також необхідно виховувати відповідальність за особисте життя та життя інших людей. У цьому є роль сім'ї, школи, Церкви та державних інституцій. Слід відзначити також інші моральні проблеми, пов'язані із зростанням інтенсивності дорожнього руху, які спричиняють шкоду навколишньому середовищу.

Ключові слова: автотранспорт, відповідальність, рух, моральне богослов'я, дорожньо-транспортні пригоди, автокатастрофи, відповідальність, дорожній рух, правила дорожнього руху, Католицька Церква.

Summary

Piasta R. M. Moral and theological aspects of the implementation of traffic rules in the teachings of the Catholic Church. – Article.

The article deals with the issue of responsible use of the achievements of technical progress, the development of the vehicle and the moral and theological analysis of the implementation of the traffic rules. The tragic consequences of road traffic accidents become

one of the imperatives for the moral theology in order to reflect on certain aspects of the road traffic. The main area of the moral and theological reflection is the issue of the security. The analysis of the statistics of the causes of traffic accidents leads to the conclusion that moral obligations despite being very numerous are mostly focused on the trichotomy "road-driver-vehicle". A large number of people use the means of road transport. However, the increase in the quantity of vehicles causes a lot of dangers. Despite the improvement of technologies, their manufacture and the installation of various types of safety systems, the number of traffic accidents and their victims still remains very high. In this context, there is a dual responsibility. First of all, the responsibility lies with the road users themselves, who have a moral obligation to comply with the laws established by the competent state authorities, to take care of the personal professionalism of driving the vehicle and their technical condition. The state bears no less responsibility. It focuses on the

creation and maintenance of the adequate infrastructure, as well as the development and enforcement of sound traffic rules.

Regarding the implementation of traffic rules, as an initial matter it is necessary to talk about the need to ensure the safety of all road users. This responsibility is shared between drivers, vehicle manufacturers and the state. Only if all parties take the responsibility, the number of accidents and casualties can be minimized. In this context, it is also necessary to cultivate responsibility for the personal life and the lives of other people. This is the role of the family, school, Church and state institutions. It should also be noted that there are other moral problems associated with the increase in the intensity of road traffic, which cause damage to the environment.

Key words: motor transport, responsibility, movement, moral theology, traffic accidents, car accidents, road traffic, traffic rules, Catholic Church.